9603 ـ نىمە ئۈچۈن ھەر كۈنى بەش ناماز ئوقۇيمىز ؟

سۇئال

مەن قۇرئاندا كىشىنىڭ ئۈچ قېتىم : كۈن چىقىشتىن بۇرۇن ، كۈن ئولتۇرغاندىن كېيىن ۋە كۈن چۈش بولغاندا ناماز ئوقۇيدىغانلىقىنى ئوقۇدۇم . شۇڭا بىز نىمىشقا بەش قېتىم ناماز ئوقۇيمىز ؟ مەن سىلەرنىڭ50مىڭ نامازنىڭ پەرىز قىلىنغانلىقى ، ئاندىن ئۇنىڭ بەشكە قىسقارتىلغانلىقى ھىكايىسىنى بەرنەسلىكىڭلارنى ئۈمۈد قىلىمەن . مەن بىر قايىل قىلارلىق جاۋاپقا مۇھتاج .

تەپسىلى جاۋاپ

مەدھىيە ئالالاھقا بولسۇن

1– سۇئالدا كەلگەن نامازنىڭ سانى بولسا خاتا ، چۈنكى ناماز ئەسلىدە 50 ئىدى ، ئاندىن دۇنيالارنىڭ پەرۋەردىگارى مۇسۇلمانلارغا يەڭگىللىتىپ 5 نامازغا قالدۇرۇلغان .

2– شەرىئەت ئەھكاملىرى ئىككىگە بۆلىنىدۇ : بەزىلىرى بولسا مەنىسى ئەقىل بىلەن چۈشەنگىلى بولىدۇ ، بەزىلىرى بولسا نوقۇل ئىبادەت بولۇپ ، ئۇنىڭ ھېكمىتى بىزگە يۇشۇرۇن ، كىتاب نە سۈننەتتە تىلغا ئېلىنمايدۇ .

بىرىنچى مىسال :

ھاراق بىلەن قىمارنىڭ ھارام قىلىنىشى ، ئۇلۇغ ئاللاھ بىزگە ئۇنىڭ ھارام قىلىنىشىدىكى ھېكمىتىنى تىلغا ئالغان : شەيتان ھاراق، قىمار ئارقىلىق ئاراڭلاردا دۈشمەنلىك، ئاداۋەت تۇغدۇرماقچى، سىلەرنى نامازدىن ۋە الله نى ياد ئېتىشتىن توسماقچى بولىدۇ، سىلەر ئەمدى (ھاراقتىن، قىماردىن) يانماسسىلەر؟ [مائىدە(داستىخان): 91] بۇنىڭغا ئوخشاش مىساللار نۇرغۇن .

ئىككىنچى مىسال :

پېشىنىنىڭ كۈن زاۋالدىن ئۆتكەندە بولۇشى ، مۇسۇلماننىڭ كەبىنى سولدىن ئايلىنىشى ، ئالتۇننىڭ نىسابىنىڭ قىرقتىن بىر بولۇشى ،شام نامىزىنىڭ ئۈچ رەكەت بولۇشى . ئۇنىڭ مىساللىرى نۇرغۇن .

سۇئالدا كەلگىنى بولسا ئىككىنچى تۈرگە ياتىدۇ ، يەنى ئۇنىڭ ھېكمىتىنى كىتاپ ياكى سۈننەتتىن بىلەلمەيدىغانلىرىمىز بولۇپ ، ئالالاھنىڭ بۇيرۇقىغا بويسۇنىشىمىز لازىم . ھەمدە بۇ مۇشۇنىڭغا ئوخشاش ھەممە ئەھكاملارغا ئورتاق .

مۇسۇلمان ئاللاھ ئۇنىڭغا ھېكمىتىنى بايان قىلمىغان نىمىلەردە ئۆزىنى توختىتىشى ۋە مۇئمىنلەرگە ئوخشاش : ئاڭلايمىز ۋە ئىتائەت قىلىمىز دىيىشى ، ئاڭلايمىز ، لىكىن بويسۇنمايمىز . دەيدىغان بەنىي ئىسرائىلغا ئوخشاش بولماسلىقى كېرەك . ئاللاھنىڭ مۇنۇ سۆزىنى : ئۇ قىلغانلىرىدىن سۇئال ـ سوراق قىلىنمايدۇ ، ھالبۇكى ئۇلار سۇئال ـ سوراق قىلىنىدۇ . قوبۇل قىلىش مۇئمىنگە نىسبەتەن ئۇنىڭ دىنىي ۋە دۇنياۋىي ئىشلىرىدا ئۇنىڭغا ياخشى ، چۈنكى ئۇ بىر پەرۋەردىگارى بار قۇل ، ھەمدە قۇلنىڭ پەرۋەردىگارىدىن بىر نەرسىنى نىمىشقا بۇيرىغانلىقىنى سوراشقا ھوقۇقى يوق . بەلكى ئۇ ئۇنىڭ بۇيرۇقلىرىغا ئىتائەت قىلىشى

لازىم . ئەگەر ئۇ بىزگە نىمەئۈچۈنلىكىنى ئېيتسا ، ئۇنى قىلىشىمىز كىرەك ، ھەمدە ئەگەر ئۇ بىزگە نىمە ئۈچۈنلىكىنى ئېيتمىسا ، بىز يەنىلا ئۇنى قىلىشىمىز كىرەك .

3- كۇۋەيت فىقھي ئىنسىكلوپىدىيە(149–51) سىدە بۇ يەردە تىلغا ئېلىشقا تىگىشلىك بىر ئىسىل سۆز بار :

بىز فىقھي مەسىلىلەرنى ئۇنىڭ بەلگىلىنىشىدىكى ھىكمەتنى بىلىش ياكى بىلمەسلىك جەھەتتىن ئىككى قىسىمغا بۆلىمىز :

1– مەنىسى ئەقىلگە چۈشىنىشلىك بولغان ئەھكاملار ، ئۇ يەنە سەۋەبى ئېنىق ئەھكاملار دەپمۇ ئاتىلىدۇ ، يەنى ئۇنىڭ بەلگىلىنىش ھىكمىتىنى يا بۇ ھىكمەت تېكىستلەردە بايان قىلىنغانلىقتىن ، ياكى ئۇنى چۈشىنىپ يېتىش ئوڭاي بولغانلىقتىن بىلگىلى بولىدىغان ئەھكاملار .

ھەمدە بۇ مەسىلىلەر ئاللاھ بەلگىلىگەن نىملەر ئىچىدە ئەڭ كۆپ ، مەسىلەن ، ناماز ، زاكات ، روزا ۋە ھەجنىڭ ئومۇمى مەنىدە بەلگىلىنىشى ، ھەمدە تويلۇق ، ئاجرىشىش ياكى تۇل قىلىشتىن كيىنكى ئىددەت ، ئايالى ، باللىرى ۋە ئۇرۇق–تۇغقانلىرىغا خراجەت قىلىش ، نىكاھ تۇرمۇشى چىدىغۇسىز ھالەتتە بولۇپ قالغاندا ئاجرىشىش ، ۋە باشقا مۇشۇنىڭغا ئوخشاش فىقھي مەسىلىلەر .

2– نوقۇل ئىبادەت سۈپىتىدە بەلگىلەنگەن ئەھكاملار ، يەنى شۇ ئىش–ھەركەت بىلەن ھۆكۈمنىڭ ئوتتۇرسىدىكى باغلىنىش ئېنىق بولمىغان ئەھكاملار ، مەسىلەن ، نامازنىڭ سانى ، رەكەت سانى ، ھەج ئىش–ھەركەتلىرىنىڭ كۆپ قىسمى . ئاللاھنىڭ رەھىم–شەپقىتى بىلەن ، ئۇنداق ئەھكاملار ھىكمىتى ئەقلى جەھەتتىن چۈشىنىشلىك ئەھكاملارغا سېلىشتۇرغاندا ئاز . بۇ ئەھكاملار كىشىنىڭ راست مۇئمىن ياكى ئەمەسلىكىنى سىناش ئۈچۈن بەلگىلەنگەن . يەنە شۇنىڭغا دىققەت قىلىش كىرەككى ، شەرئەت ئومۇمى پىرىنسىپلىرى ۋە تارماقلىرى جەھەتتە ئەقىلگە زىت كىلىدىغان بىر نەرسىنى بىكىتمىدى ، لىكىن ئۇ ئەقىل سەۋەبىنى چۈشىنەلمەيدىغان نەرسىلەرنى بەلگىلەيدۇ . ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرسىدا چوڭ پەرق بار . ئەگەر كىشى ئاللاھنىڭ مەۋجۇتلىقى ۋە ئۇنىڭ دانالىقى ، ھەمدە ئۇنىڭ بىردىنبىر پەرۋەردىگار دەپ ئېتراپ قىلىنىشقا لايىق ئىكەنلىكىگە ئەقلي جەھەتتىن قايىل بولغان بولسا ، ھەمدە ئۇ پەيغەمبەرنىڭ (ئاللاھنىڭ تەرپىلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) بىر راست پەيغەمبەرلىكىگە ئەقلي جەھەتتىن قايىل بولغان بولسا ئۇنداقتا ئۇ ئاللاھنىڭ پادشاھ ۋە پەرۋەردىگارلىقىنى ،ھەمدە ئۆزىنىڭ ئۇنىڭ قۇلى ئىكەنلىكىنى ئېتراپ قىلىدۇ . ئاندىن ئۇ مەلۇم ئىشقا بۇيرۇلسا ياكى مەلۇم ئىشنى قىلىشتىن چەكلەنسە ،ھەمدە ئۇ ئاندىن : " مەن تاكى بۇ بۇيرۇق ياكى چەكلىمىنىڭ ھىكمىتىنى بىلمىگۈچە بۇ ھۆكۈمگە ئەگەشمەيمەن " دىسە ، ئۇنداقتا ئۇ ئۆزىنىڭ ئاللاھقا ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىگە ئىشەنگۈچى ئىكەنلىكىدىن ئىبارەت دەۋاسىدا يالغانچىلىقىنى ئىسپاتلىغان بولىدۇ . ئادەم ئەقلىنىڭ ھالقىپ ئۆتەلمەيدىغان چېكى بار .

ئاللاھنىڭ نوقۇل ئىبادەت جەھەتتىكى ئەھكاملىرىغا قارشى چىققۇچى بىر كىسەلگە ئوخشايدۇكى ، ئۇ بىر ئىشەنچىلىك دوختۇرنىڭ قېشىغا بارىدۇ ، ئۇ ئۇنىڭغا ھەر تۈرلۈك دورىلارنى يېزىپ بىرىدۇ ، بەزىلىرى تاماقتىن بۇرۇن يېيىلىدۇ ، بەزىلىرى تاماق جەريانىدا يېيىلىدۇ ۋە بەزىلىرى تاماقتىن كيىن يېيىلىدۇ ، ھەر خىل مىقداردا ، ئاندىن ئۇ دوختۇرغا : " مەن دورىڭىزنى تاكى سىز ماڭا نىمە ئۈچۈن بۇنىڭ تاماقتىن بۇرۇن يېيىلىدىغانلىقى ، بۇنىڭ تاماقتىن كيىن يېيىلىدىغانلىقى ، ۋە بۇنىڭ تاماق جەريانىدا يېيىلىدىغانلىقى سەۋەبىنى چۈشەندۈرمىگىچە ، ھەمدە نىمە ئۈچۈن ئۇلارنىڭ ھەر خىل مىقداردا ئىچىلىدىغانلىقىنى ،

بەزىلىرىنىڭ كىچىك ، بەزىلىرىنىڭ چوڭلۇقىنى چۈشەندۈرمىگىچە يىمەيمەن " دەيدۇ . بۇ بىمار دوختۇرغا راستىنلا ئىشىنەمدۇ ؟ ئوخشاشلا ئاللاھقا ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىگە ئىشىنىدىغانلىقىنى دەۋا قىلىدىغان ، ئاندىن ھىكمىتىنى چۈشەنگىلى بولمايدىغان ئەھكاملارغا قارشى چىقىدىغان كىشىچۇ ؟ ھەقىقى مۇئمىن ئەگەر مەلۇم نەرسىگە بۇيرۇلسا ياكى مەلۇم نەرسىدىن توسۇلسا ، ئۇ : " مەن ئاڭلايمەن ، مەن بويسۇنىمەن ." دەيدۇ ، بولۇپمۇ ئەقىلگە قارشى ئەھكاملارنىڭ يوقلۇقىنى چۈشەندۈرگىنىمىزدە . مەلۇم نەرسىنى بىلمەسلىك ئۇنىڭ راست ئەمەسلىكىدىن دىرەك بەرمەيدۇ . قانچىلىغان ئەھكاملار ، ئۇلاردىكى ھىكمەت ئىلگىرى بىزگە يۇشۇرۇن ئىدى ، ئاندىن بىز ئۇلاردا چوڭ ھىكمەت بارلىقىنى بايقىمىدۇقمۇ ؟ چوشقا گۆشىنىڭ ھارام قىلىنىشىدىكى ھىكمەت نۇرغۇن كىشىلەرگە نامەلۇم ئىدى ، ئاندىن بىز ئۇنىڭدا باكتېرىيە ، كېسەللىك ۋە باشقا زىيانلىق نەرسىلەرنىڭ بارلىقىنى بىلدۇق ، ھەمدە ئاللاھ مۇسۇلمانلار جەمئىيىتىنى ئۇلاردىن ساقلىماشنى ئىرادە قىلدى . ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش ئىت يالىغان قاچىلارنى يەتتە قېتىم يۇيۇشقا ، ئۇنىڭ بىرىنىڭ توپا بىلەن بولۇشقا بۇيرۇلىشىمۇ ھەم .. . ھەمدە باشقا ئەھكاملارنىڭ ھىكمىتى گەرچە ھازىر بىزدىن يۇشۇرۇن بولسىمۇ ، كۆنلەرنىڭ بىرىدە بايقىلىدۇ . ھەمدە ئاللاھ ياخشى بىلىدۇ .